

взаємообумовленість окреслених завдань державної політики в аналізованій сфері, оскільки до них відносимо й формування сприятливого для розвитку підприємництва та економічного зростання економіко-правового середовища.

Ефективна державна політика реалізується на науково обґрунтованій основі, серед вимог якої – основоположні принципи. Це так звані неформальні (як правило) інститути, дотримання норм яких (причому усіх, а не лише окремих з них) необхідне для того, щоб державна політика реалізовувалася повноцінно та у правильному керунку. У сфері трансакційних витрат, з огляду на широкий перелік суб'єктів та об'єктів управління, вплив значної кількості факторів, принципів, дотримання яких обов'язкове, можна визначити значний. Попри те, їх кількість має бути оптимальною. Отож, вважаємо за доцільне визначити домінуючими такі з них, як: рівності у відносинах; вільний та рівний доступ до ресурсів, ринків, прав діяльності; захисту права власності; економічної безпеки; відкритості інформації; підвищення якості управління; комплексності та системності політики мінімізації витрат. Безперечно інші, не зазначені у переліку принципи, можуть слугувати доповненням або уточненням у системі заходів державної політики управління трансакційними витратами малого і середнього підприємництва в Україні. Втім базові принципи дають змогу критично змінити ситуацію в аналізованій сфері на краще.

Висновки. Органам державного управління (причому на всіх рівнях системної ієрархії) передусім потрібно усвідомити, що лише забезпечення рівності у відносинах (представників підприємства та органів влади, одного суб'єкта господарювання відносно іншого, резидента та нерезидента, малої та великої підприємницької структури, підприємства відносно споживача) дає змогу усунути більшість асиметрій в ринкових відносинах економічних агентів, які об'єктивно призводять до збільшення трансакційних витрат, причому, в підсумку, всіх суб'єктів економічних відносин.

Важливим доповненням до попереднього є принцип вільного та рівного доступу до ресурсів, ринків і прав діяльності. Очевидно, що доведена в аналітичній частині роботи нерівномірність таких доступів є істотним джерелом трансакційних витрат суб'єктів малого і середнього підприємництва України. Як вже зазначалося, в нашій державі продовжує використовуватися практика штучного бюрократичного приховування важливої інформації (причому здебільшого представниками владних структур) задля використання її в комерційних (корупційних) цілях або для передачі (продажу) об'єкта (інформації, приміщення, земельної ділянки, права здійснювати певну діяльність, виконувати державне замовлення тощо) афілійованим структурам. Величина цієї проблеми очевидна хоча б з тих міркувань, що призводить до збільшення трансакційних витрат не лише інших (що опинилися в нерівних конкурентних умовах) суб'єктів підприємництва, але й держави (що могла б отримати за результатами справедливого конкурсу більшу вигоду) та суспільства, активи якого використовуються непрозоро, а, отже, зазвичай, за істотно меншою платою за це.

Зауважимо, що забезпечити дотримання цього принципу в межах державної регуляторної політики не вдається вже майже 20 років, що засвідчує складність проблеми. Попри те, дедалі більше експертів, представників під-

приємництва та навіть влади схилиються до думки, що забезпечити подальший розвиток підприємницької діяльності в Україні (або хоча б зберегти існуючі позиції) без гарантування цього принципу є неможливим.

За результатами аналізу позитивного досвіду регуляторної політики більшості економічно розвинених держав світу закономірним видається висновок про включення до переліку принципів державної політики мінімізації трансакційних витрат суб'єктів підприємництва принципу захисту права власності. На жаль, на сьогодні ця проблема залишається характерною для України, законодавство якої (а також і структури, які відповідальні за його дотримання, передусім судові) є недосконалим та потребує удосконалення.

Доцільно, щоб подальші наукові дослідження в аналізованій сфері стосувалися удосконалення інституціонального базису функціонування суб'єктів сектору МСП.

Література

1. Шепеленко О.В. Управління трансакційними витратами в економіці України / О.В. Шепеленко. – Донецьк : Вид-во Донецького НУ, 2008. – 34 с.
2. Кузьминов С.В. Трансакційні витрати: механізм формування та впливу на економічну циклічність / С.В. Кузьминов. – Дніпропетровськ : Вид-во Національної гірничої академії України, 2001. – 12 с.
3. Семенова Т.В. Трансакційні витрати іноземного інвестування в Україні та шляхи їх скорочення / Т.В. Семенова. – Донецьк : Вид-во Донецького НУ, 2001. – 17 с.

Matolich T.B. Организационно-экономические средства государственной политики уменьшения трансакционных расходов в переходной экономике

Обнаружены доминантные причины высокого уровня трансакционных расходов субъектов малого и среднего предпринимательства в Украине; обоснован перечень субъектов, объектов, принципов, механизмов и средств, организационно-экономического механизма государственной политики, направленной на снижение уровня трансакционных расходов субъектов малого и среднего предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: трансакционные расходы, малое и среднее предпринимательство, организационно-экономический механизм.

Matoluch T.B. Organizationally and economical measures of government policy of transactional charges diminishing in transitional economy

The dominant reasons of high level of transactional charges of small and middle business entities in Ukraine are founded out; a list of subjects, objects, principles, mechanisms and facilities, organizationally economic to the mechanism of public policy, directed on the decline of level of transactional charges of small and middle business entities in Ukraine are grounded.

Keywords: transactional charges, small and middle enterprise, organizationally economic mechanism.

УДК 336.222.1:339.721.061.5

Доц. Т.В. Мединська, канд. екон. наук;
студ. М.П. Заяць – Львівська КА

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Розглянуто проблеми побудови ефективної податкової політики як однієї з найактуальніших у процесі інтегрування української економіки у світовий ринок. Досліджено етапи реформування податкового законодавства України до вимог ЄС.

Ключові слова: податкова система, податкова політика, податковий кодекс, євроінтеграція.

Вступ. Реалізація податкової політики безпосередньо впливає на створення сприятливої чи несприятливої кон'юнктури ринку та умов для розвитку економіки держави. Отже, головною метою сучасної податкової політики є забезпечення стійких податкових надходжень до бюджету, рівність всіх платників перед законом, а також проведення заходів із модернізації податкової політики. Вирішення проблеми побудови ефективної податкової політики повинно здійснюватись шляхом вивчення, аналізу і творчого осмислення як існуючої в Україні законодавчої бази, так і набутого у світі досвіду в сфері оподаткування.

Постановка завдання. Податкова політика виступає одним із найважливіших засобів державного регулювання економіки і використовується для виконання пріоритетних напрямів розвитку суспільства та держави. Дослідженням побудови ефективної податкової політики займалися такі вчені, як: Н. Вахновська, А. Череп, В. Барабанова, Д. Ташук, Н. Хромьяк, В. Чубай.

У наш час важливим питанням є забезпечити формування такої системи оподаткування в Україні, яка сприяла б розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринкової економіки з одночасним поступовим вирішенням проблеми скорочення дефіциту бюджету і досягнення фінансової стабілізації з поступовим переходом до економічного зростання. Потребують змін і сам механізм та цільове спрямування податків. Потрібно дослідити та виокремити як прогресивні напрями, так і певні дискусійні норми, які суперечать завданням та пріоритетам податкової політики в умовах посткризового відновлення економіки [1].

Актуальність узагальнення досвіду формування і реалізації податкової політики в державах-членах ЄС та необхідність його врахування у стратегії інтеграції України до європейського економічного простору підкреслюється також тим, що існують спільні для всіх розвинених європейських країн теоретичні передумови і науково обґрунтовані принципи побудови податкової системи, а податкова практика в ЄС знаходиться на високому професійному рівні. Досвід ЄС у сфері оподаткування апробований і довів свою ефективність.

Результати дослідження. Одним із головних завдань податкової політики України на сучасному етапі є ефективне застосування елементів системи оподаткування, виходячи зі стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку України.

Вже сьогодні можна говорити про певні позитивні тенденції податкової реформи. Так, за січень-серпень 2011 р. значно зросли податкові надходження до бюджету, порівняно з 2010 р. Про це переконливо свідчать дані у табл., де зафіксовано, що протягом 2010-2011 рр. основну частину податкових надходжень, як складової доходів бюджету України, становили основні три бюджетоутворювальні податки – податок на прибуток, ПДВ, акцизний податок. Податкові надходження збільшилися на 53,3 % за рахунок непрямих податків – ПДВ темп зростання за вісім місяців становить 74,8 %, акцизного податку з ввезених на митну територію підакцизних товарів відповідно 53,3 %. Треба зазначити, що темп росту податку на доходи фізичних осіб та

кож збільшився на 20,2 %, але таке управління свідчить про негативні тенденції в економіці: незначне зростання заробітної плати, інфляції, безробіття.

Табл. Показники виконання зведеного бюджету України за січень-серпень 2011 р. [2]

Показники	2010 р. Факт, млн грн	2011 р. Факт, млн грн	Темпи росту, у %
Доходи	189628,6	254796,2	134,4
1. Податкові надходження, зокрема:	140440,3	215333,8	153,3
Податок на доходи фізичних осіб	31699,5	38095,9	120,2
Податок на прибуток підприємств	24923,1	36630,8	147,0
Податок на додану вартість	47870,6	83685,3	174,8
Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	14835,1	16778,0	113,1
Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	3054,4	4683,5	153,8
Ввізне мито	5026,8	6393,4	127,2
2. Неподаткові надходження	45108,1	37286,2	82,7

Головною подією 2011 р. стало введення в дію Податкового кодексу України, який мусить чітко й ефективно поєднати фіскальну функцію, від якої залежить життєдіяльність держави, і стимулювальну, включаючи зниження тіншової економіки, мінімізації серйозних схем корупції в десятки мільярдів гривень, які не надходять до держбюджету, які не допомагають у розвитку життєдіяльності держави і суспільства загалом. Щодо переваг, які згідно з Податковим кодексом України будуть стосуватись суб'єктів господарської діяльності, можна відзначити поступове зниження фіскального тиску з боку основних бюджетоутворювальних податків [3]:

1. Податку на прибуток, ставка якого вже з 1 квітня 2011 р. становить 23 % і надалі до 2014 р. повинна становити 16 %. Такі дії безпосередньо повинні стимулювати суб'єктів господарювання на продовження діяльності та на створення нових підприємств.
2. Податок на додану вартість, ставка якого в 2014 р. повинна становити 17 %. Також позитивним зрушенням є введення автоматичного відшкодування ПДВ. Суб'єктам господарювання, згідно з цим нововведенням, доведеться скласти електронну звітність щодо податку на додану вартість, яка буде перевірятись спеціалізованою технікою Державної податкової адміністрації.
3. Позитивною подією є звільнення новостворених підприємств від оподаткування на 5 років.

Відповідно до вимог законодавства ЄС реформування податкової системи здійснюватиметься трьома етапами і дасть змогу створити раціональну податкову політику з вищим ступенем цілісності, нейтральності, справедливості, а також забезпечить ефективніше поєднання фіскальної, регулюючої і стимулювальної функцій.

На першому етапі (2010-2012 рр.) з метою подолання наслідків фінансово-економічної кризи та оздоровлення державних фінансів планують вжи-

ти заходів до посилення регулюючого потенціалу податкової системи та підвищення її фіскальної ефективності шляхом [4]:

- розроблення і прийняття Податкового кодексу України та інших нормативно-правових актів із питань оподаткування;
- реформування системи та удосконалення методів адміністрування податків (пріоритет – податок на додану вартість) і зборів (обов'язкових платежів);
- зменшення кількості податків і зборів (обов'язкових платежів);
- запровадження єдиного соціального внеску;
- підвищення податкового навантаження на доходи заможних громадян;
- впровадження методів виявлення перевищення витрат над задекларованими доходами для визначення об'єкта обкладання податком із доходів фізичних осіб;
- зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування шляхом запровадження податку на нерухоме майно (нерухомість);
- удосконалення спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва, запровадження податкових канікул для "сімейного підприємства".

Під час виконання другого етапу (2013-2015 рр.) планують забезпечити еволюційний розвиток податкової системи відповідно до вектора сталого економічного зростання України на інвестиційно-інноваційній основі, що відбуватиметься внаслідок здійснення таких заходів [5]:

- поступового зменшення навантаження на фонд оплати праці внаслідок реформування системи сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- зниження ставки податку на прибуток підприємств за умови достатнього ресурсного забезпечення бюджету;
- забезпечення переходу до системи платежів за видобуток корисних копалин із застосуванням принципу рентного доходу з метою встановлення справедливої плати за використання природних ресурсів;
- досягнення нейтральності оподаткування доходів від капіталу.

На третьому етапі (2016-2020 рр.) планують поглибити реформування податкової системи відповідно до принципів економічної ефективності та соціальної справедливості на основі:

- удосконалення системи пільг із податку на доходи фізичних осіб;
- підвищення ефективності застосування податкових інструментів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності;
- переходу до сплати податку на нерухомість на основі оціночної вартості нерухомого майна фізичних осіб у разі завершення робіт із визначення оціночної вартості об'єктів нерухомості та створення фіскального кадастру;
- поширення спрощеної системи оподаткування виключно на фізичних осіб-підприємців, запровадження для юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності замість єдиного податку системи компенсаторних механізмів, поширених у країнах ЄС;
- переведення на загальні умови обкладення податком на додану вартість діяльності у сфері сільського та лісового господарства, рибальства;
- завершення процесу адаптації податкового законодавства до вимог ЄС.

Висновки. Отже, податкова політика – це діяльність держави, її органів у процесі правового регламентування, нарахування, сплати та зарахування податків і податкових платежів, а також контролю за своєчасністю та повнотою їх надходжень до бюджету. Отож, податкову політику в Україні необ-

хідно вдосконалювати, а також забезпечити формування такої системи оподаткування, яка сприяла б розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринкової економіки з одночасним поступовим вирішенням проблеми скорочення дефіциту бюджету і досягнення фінансової стабілізації з поступовим переходом до економічного зростання.

Запровадження податкового механізму відповідно до європейських вимог дасть змогу створити ефективнішу податкову політику з вищим ступенем цілісності, нейтральності, справедливості.

Література

1. Вахновська Н.А. Податковий кодекс в контексті реформування податкової системи України / Н.А. Вахновська. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2011_1/23.pdf.
2. Череп А.В. Податкова реформа – реальність та прогнози / А.В. Череп, В.В. Барабанова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/znpnudps/2011_1/pdf/11savraf.pdf.
3. Ташук Д. Податкова політика, як інструмент регулювання господарської діяльності в Україні / Д. Ташук. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.conf-cv.at.ua/forum/58-606-1>.
4. Концепція реформування податкової системи України: етапи реформування податкової системи. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dkrp.gov.ua>.
5. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр.: заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/signal/0004100.pdf>.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
7. Мединська Т.В. Податкова система : навч. посібн. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / Т.В. Мединська, Н.І. Власюк. – Львів : Вид-во "Магнолія-2006", 2010. – 276 с.

Медынская Т.В., Заяц М.П. Реализация налоговой политики в условиях евроинтеграции

Рассмотрены проблемы построения эффективной налоговой политики как одной из наиболее актуальных в процессе интегрирования украинской экономики в мировой рынок. Исследованы этапы реформирования налогового законодательства Украины к требованиям ЕС.

Ключевые слова: налоговая система, налоговая политика, налоговый кодекс, евроинтеграция.

Medynska T.V., Zaiets M.P. Realization tax policy in the conditions of Euro-integration

The problems of construction of effective tax policy are considered as one of most actual in the process of integration of the Ukrainian economy in a world market. Investigational the stages of reformation of tax legislation of Ukraine to the requirements of ES.

Keywords: tax system, tax policy, internal revenue code, Euro-integration.

УДК 339.168(477)(100)

Доц. Т.В. Мединська, канд. екон. наук;
студ. Р.Ю. Слюсар – Львівська КА

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АКЦИЗУ В УКРАЇНІ ТА ДЕЯКИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Досліджено акцизний податок як один із непрямих податків, який регулює ціни на монополні та високорентабельні товари на ринку. Розглянуто особливості акцизного оподаткування в Україні, Росії, Німеччині та США.